

[Harald Nielsen.]

Der tales jo ofte med beklagelse om, at nutidens rigsdagsmænd ikke har den nære tilknytning til deres valgkredse og til de folk, der har valgt dem, som fortidens rigsdagsmænd havde. Denne betragtning er nu ikke ganske rigtig, men der er meget om den for tillægsmandaternes vedkommende, eller sagt på anden måde: det er især systemet med tillægsmandater, der bibringer valgloven en tendens til at løsne den nære forbindelse mellem vælgerne og dem, de har valgt. Derfor gælder det efter vor mening om at have så få tillægsmandater som muligt.

Det stiller sig nemlig noget anderledes med de kredsvalgte, altså amtskredsvalgte; her er der virkelig som almindelig regel et fastere tilknytningsforhold mellem vælgerne og rigsdagsmanden. Han er valgt af vælgerne i et amt, og et sådant er ikke større i område, end at vælgerne kender ham eller dog har god mulighed for at lære ham at kende, om de ønsker det. Dertil kommer, at en amtskredsvalgt som regel har hovedstammen af det ikke helt ringe antal vælgere, der må til for at give valg, samlet i en enkelt opstillingskreds i amtet, og hvor det er tilfældet, er vi nær ved fortidens ideal, en egnsrepræsentant båret frem ikke alene af sit parti, men af vælgere, som han føler sig stærkt knyttet til, og som kender ham og han dem. Derfor gælder det efter vor mening om at have så mange kredsmandater som muligt. Men, vil man sige, et rigsdagsmedlem valgt på tillægsmandat er dog også opstillet i en kreds eller et amt; det er han, men reglen er, at han i selve sin opstillingskreds kun har relativt få vælgere bag sig; hovedparten af dem, der har valgt ham, hører hjemme i andre kredse, andre amter, andre landsdele, de kender i virkeligheden ikke den mand, de har sat ind på tingene, og har heller ikke nogen større mulighed for at lære ham at kende. Det ligger i systemet med at overføre urepræsenterede stemmer fra amtskreds til amtskreds og fra landsdel til landsdel, og derfor mener jeg, jeg har ret, når jeg siger, at det især er tillægsmandatsystemet, der har ansvaret for, at forbindelsen mellem vælgerne og de af dem valgte repræsentanter ikke helt igennem er så fast og god som tidligere, og som det er ønskeligt, fordi folkestyret ganske enkelt vinder i styrke, når det ikke blot er en fælles samfundsanskuelse, men også

et personligt tillidsforhold, der knytter vælgerne og deres valgte repræsentant sammen.

Der klæber også en anden mangel ved tillægsmandatet, nemlig den, at det som regel for indehaveren er et yderst usikkert mandat at være i besiddelse af. Hvor tillægsmandaterne falder, er meget svært at forudse, de falder særdeles lunefuldt. Ved det ene valg får partiet et tillægsmandat i eet amt, ved næste valg flytter mandatet til et andet amt eller måske til en helt anden landsdel, og en ganske ny og uprøvet mand rykker ind. Han viser sig måske vel egnet i rigsdagsarbejdet, men forsvinder efter kort tids forløb, fordi et nyt valg omplacerer partiets tillægsmandater, og selv små forskydninger kan som bekendt her gøre udslaget.

Nu skal det ikke efter min mening være nogen altfor sikker bestilling at være rigsdagsmand. Det er det som bekendt heller ikke, men det burde dog egentlig være således, at skal en rigsdagsmand falde, må det være på sine egne eller partiets gerninger og ikke på grund af rene tilfældigheder forårsaget af selve valgordningen.

Sagt på anden måde, tillægsmandatsystemet beforder en tendens til en altfor hurtig og stor udskiftning i tinget, således at partiernes faste stab af erfarne folk bliver for fåtallig, og det er efter min mening uheldigt for det parlamentariske arbejde. Til illustration af, hvad jeg her nævner, kan jeg f. eks. anføre, at da jeg havde haft den ære at være medlem af dette høje ting i 8 år, var der omkring 100 medlemmer, som var yngre i anciennitet end jeg. Den hurtige udskiftning i dette tidsrum skyldes naturligvis også andre og mere tidsbestemte årsager, men det kan ikke bestrides, at en stadig virkende årsag er at søge i systemet med tillægsmandater.

En tredje årsag til, at vi fra vor side har lagt så megen vægt på at få øget amtskredsmandaternes antal på tillægsmandaternes bekostning, er, at derved bliver det muligt at mindske antallet af opstillingskredse, som er helt uden rigsdagsrepræsentation. Dem er der — under den gældende valglov med kun 105 kredsmandater til 121 opstillingskredse — ikke så helt få af. Jeg mener at kunne huske, at der er en snes kredse, der er i den situation, at ingen af de i disse kredse opstillede kandidater opnåede valg i 1950.